

INUIT ATAQATIGIIT

INATSISARTUNI

UPA 2014-171
04.06.2014
Aqqaluaq B. Egede

Nunatsinni qanoq iliorluta, inoqarfiit annerit inoqarfiillu minnerit avinngarusimanerusullu eqqarsaatigalugit inuuniarnikkut atugassarititaasut, assersuutigalugu nerisassanik peqqinnartunik pisiasaqarneq, kiassarneq kallerup inneranut, imermullu akit eqqarsaatigalugit, qanoq nammaqatigiinnerusinnaanerput pillugu apeq-quteqaat aallaavigalugu Inatsisartut oqallinnissaannik siunnersuut.
(Inatsisartunut ilaasortaq Juliane Henningsen, Inuit Ataqatigiit)

Nunatsinni inuiattut namminersuleratta namminersornermut appakaappugut, Nunatsinni inuit aatsaat taamak atukkamikkut naligiinngitsigilersimasut Namminersorluta Oqartussaannermut alloriartikkatsigit. Nunatsinni illoqarfiit pingaarnersaanni pissutsit sungiusimasavut taamaattussaannartullu isigineqalersimagunartut aningaasaatilissuarnik inoqarput. Sumiiffimmilu tassarnerpiaq angerlarsimaffeqanngitsunik inoqarpoq, inuillu amerlavallaat inuuniarnermikkut atugaat akissaatit appasippallaat tunngavigalugit atugarissaanngesut ilisimavarput.

Illoqarfiit mikinerusut nunaqarfiillu inuisa nussornerisigut illoqarfiit annerit inuttusiartorput. Arajutsisimanngilarpullu nunatta avataanut inuit nussornerat malunnaatilimmik annertusiartormat. Oqaannarsinnaanngilagut Nunatta avataanut nuunneq atugarissaarnerulernermik kinguneqarneq ajortoq, taamaammat nuuttoqartariaqanngitsoq. Takusariaqarparput Nunatsinni inuit atugarisaminnik naammaginninnginnerat tunngaviummat. Inuppassuit inuuniarnermikkut oqinnerusumik atugaqarumallutik ujaasinerat nuuttarnermut aallaaviuvoq. Pissutsit taamaalinerat Inuit Ataqatigiit akuersaanngilarput.

Pissutsinut atuuttunut akuersaannginnerput aaqqiissutissanik arlalinnik tikkuussilluta siunnersuuteqarfigissavagut. Tikkuussisarsimavugullu ilaatigut partiit allat qanoq isumaqarnerannik tusarniaataasunik. Tusarniaasarnivut ilaat akileraartarnikkut aaqqissuuseqqinnissami tunngavitsinnik saqqummii-nerupput. Nioqqutissat akiisa qaffakkiartornerat, aamma pilersuinermut tapiissutit, minnerunngitsumillu Nunatsinni aningaasap pisussutigineqarsinnaanerata nalinga, inuillu atugarissaarnerusut pilersinnissat pillugit isummersuutivut partiinit allanit ersarissumik isummerfigineqartannginnerat uggornarpoq. Neriuppugut partiit iliuusissaminnik tikkuussinissat ersarissoq massakkut pissasoq.

Inatsisartunut ilaasortat, Naalakkersuisut, tusarnaartullu tamassi – Inuit Ataqatigiit siulittaasortaarpugut. Piareerpugut inuiattut Nunatsinni namma-

qatigiinnerulluta immitsinnullu ikorfartornerulluta inooriaaseqarnissatsinnut alloriarfissat suliarinissaanut. Suut qulequttat tamaasa politikikkut aqqiisutissaqartippagut.

Piareersimavugut inuiaqatigiit aqqissuusaanerat nutaaq, aamma saamerliit eqqarsartaasiat malillugu sanarfineqarsimasoq, inuit qanoq atugaqartut tamarmik kivitseqataaffigisaat pilersissallugu. Minnerunngitsumillu aqqissuussineq partiinit qinikkanillu tunuliaqutserluagaq timitalersorusupparput. Pisariaqaaq naalackersuinikkut torrallaanissarput, torrallaanissarli tassaa-sariaqarsoraarput nammaqatigiinneq, inuiaat ataatsimut kivitaat. Angusassarlu tassaa-sasoq inuiaat katersuuffigalugu tunuliaqutsigaat. Taamaamat aamma partiit anginerit pisussaaffeqarpugut isumaqatigiinngissutivut pingaernerutilissannginnatsigit suleqatigiissutissaninngarnit. Inuiaat ataasiuvugut suleqatigiinneq isumaqatigiinninniallaqqissuunissarlu aamma pisussaaffigaarput.

Akit assigiittussaanerisa atorunnaarsinneqarnerat aalajangiunneqarmat, taamani isumaqatigiinneq pisimavoq ukiut tallimat qaangiuppata isummerfigeqqitassatut tunngavilersorneqarluni. Allannguinerup kingorna ukiut tallimat qaangiummata naliliinissaq suli pisimanngilaq. Innaallagissap akiata nikingassutaat pillugit inuit sumiiffimmini qanoq sunnigaasimanerat pillugu aamma misissuisoqarsimanngilaq. Massakkulli ilisimalereerparput inuit inuuniarnikkut atugaannut, aamma suliffissaqartitsiniarnermut suliffeqarfeqalernissamullu sumiiffinni qanoq killiliisimatigisoq.

Inuit Ataqatigiit Nunatsinni inuit naligiinnerusumik atugassaqaarnissaat siunertaarput, aamma aqqissuuseqqinnissatta isummersorfiginerani akileartaarnikkullu nutaamik tunngaviliiniarnitsinni inuiaat nammaqatigiissut pilersinnissaat anguniassavarput. Anguniassavarput akit assigiittussaanerisa uterteqqinneqarnissaat. Nunatsinni inuit atugarissaarnerat pitsaasoq akuersaarneqarsinnaasorlu anguneqassappat inoqarfimmiit inoqarfimmut inuit assigiinngitsunik atugassaqaartitaanerat qimanniagassaavoq.

Illoqarfiit isorliunerusut innaallagissamut atuinermut akiusunik qaffasinnerpaanik atuisut aamma nunaqarfimmiut tamarmik aningaasalersueqataaffigivaat erngup nukinganik nukissiutit Nunatsinni pilersinneqarmata. Tele-p inerisaanera tamaat qularnaveeqataaffigaat, taamanikkut siunertarineqarmat ungasianiit atuartitsineq aamma internet aqqutigalugu periarfissiissutaasut Nunatsinni pitsaanerulernissaat.

Taamatut siunertaq aamma pineqartuni akinik qaffasinnerusunik atugasqaqarfiuvoq. Mittarfiit illoqarfippassuarni sanaartorneqarnerat tamanit akileeqataaffigineqarpoq. Taamaattorli isorliunerusut angalaniarnikkut atugarisaat ajorsiaartorput, angalanissamullu akit atuuttut qaffakkaluttuinnarsimallutik. Taamakkaa saniatigut inuiaqatigiit suliffeqarfiutaat selskabit kiffartuus-sinissamik isumaqatigiissutit aqqutigalugit aningaasaliiffigineqartarnerat aamma qaffasipput.

Allatut oqaatigalugu, assiliaq tamakkiisoq ima oqaatigineqarsinnaavoq: "pisuut akissaqarnerusullu atugarissaarnerulernissaannut isertitakinnerit pisariaqartitsinerpaallu aningaasalersuisuupput". Piviusormi imaappoq, nunaqarfimmiut illoqarfinnilu akunnattuni isorliunerusunilu aningaasaliifiusunit iluaquserneqartarnerat annikitsuarsarsuavoq illoqarfissuarnut saniliullugu. Naak allannguisoqarmat Naalakkersuisut ima allassimagaluartut:

"Naalakkersuisut suliniutiginiarpaat sumiiffinni akikinnerusumik innaallagissamik, imermik kiassarermillu pilersitsiviusinnaasuni akikinnerulissasoq. Akerlianik sumiiffiit ilaanni akitsoriassapput, Naalakkersuisulli peqatigitillugu ilaqutariinnut eqqugaasussanut allatigut oqilisaassinissaq sulissutigaat."

Massakkullu apeqqutigineqarsinnaavoq ilaqutariit eqqugaasut sutigut oqilisaaffigineqarsimanersut?

Ukiut nalerukkavut avaqqussinnaanngisatsinnik pisussaaffeqalersippaatigut. Tassami inuiattut aqqissuussaannitta nutarteriffigineqarnissaa pisariaqavippoq. Piffissanngorpoq nutarterinermi inuiaat namminersortut aallartiffeqartissallugit nammaqatigiillutik naligiimmillu atugassaqartitaanermikkut ataatsimoornerullutik siuarsarnissaat namminiilivinnissamat kivitseqatigiinnerat toqqammaviulersissallugu. Aqqissuussineq taamatut ilusiligaq inuit Nunatsinni ilisarnaatigiinnarnagu kissaatigaat. Tamanna akit assigiittussaanerisa atorunnaarsinneqarnerata kingorna isummersorfigineqanngilaq. Aamma nalilersuisoqanngilaq, qanorlu sunniuteqarsimamera pillugu misissuisoqarnissaa aamma pisariaqarluinnartuq pisimanani.

Naak Nunatsinni inuit qanoq atugaqarnerannik sunniuteqarluinnartuusoq, minnerunngitsumillu suliffeqarfiit, tunitsiviit, inuussutissarsiorfiillu allat takussutissereeraluaraatigut inoqarfiit akileraarutikinneruffiusut innaallagissamillu akinik appasinnerusunik atugassaqartitsisut suliffeqarfimmik pilersitsivigissallugit orniginerusaraat. Tassuuna inuiaqatigiit siammasissumik najugaqariuseqartugut pitsaanngitsumik sunnerneqarpugut. Naak sumiiffiit ilaanni tunitsivinnik ammaanissaq timitaliiffiusaraluartoq, inuussutissarsiutinik allanik pilersitsisinnaaneq killeqarneruvoq.

Pissutsit tamakkua innaallagissamat allanullu akit assigiittussaanerisa kingumut atuutseqqilernerisigut pitsanngortinneqarsinnaasut Inuit Ataqtigiit isumaqarpugut. Ilanngullugu pisariaqarluinnartutut isigaarput inoqarfinni ataavartumik nukissiuuteqalersinnaanerup sumiiffinni periarfissalinni siuarsaaffigineqarnissaa aamma misileraanerit annertusarnerisigut atorluaanerunissarput naalakkersuinikkut sulissutigineqassasoq isumaqarpugut. Naak naalakkersuisut akissuteqataanni pissutsit atuuttut allanngortinneqarnissaat eqqarsaatigineqarpasinngikkaluartoq, allannguisariaqarnerup pisariaqassusaa nunaqarfimmiut isorliunerusunilu inuit atugaasa ersersippaat.

Inuit Ataqtigiit pingaaruteqartutut isigisavut Naalakkersuisunut apeqqutigissavagut, ukuuppullu:

Naalakkersuisut qanoq isumaqarpat? Innaallagissamut, imermik kiassarnermullu akit massakut atuuttut atuutsiinnarniarpisigit?

Naalakkersuisut inuussutissanik pilersuinnermut tapiissutit qaffannissaat naatsorsuutigaat?

Assartuussinnermut akit qaffannissaannik Naalakkersuisut ilimasaruteqarnerat qaqugu pissasoq inuiaqatigiit naatsorsuutigissavarput?

Angallannikkut kiffartuussinissamik isumaqatigiissutit aqqutigalugit angallannikkut periarfissat aamma angalasunut akit qaffasissut qaangerniarlugit Naalakkersuisut sunik qanorlu pilersaaruteqarpat?

**Akilerartarnikkut aqqissuuseqqinnissami pisuut pissakinnerusullu akilerartarnikkut qanoq sunniuteqarfiginiarpisigit?
Aamma pisuut akilerarnerulaalersinneqassanngippata pissakinnerusut ikiorserniarlugit aningaasat suminngaanniit aaneqassappat?**

Nioqqutissat akiisa nikinganerujussuat tunngavigalugu, nunatsinni aningaasap pisissutigineqarsinnaanerata nalinganik assigiinngitsumik uuttuuteqartippaatigut. Pisortat akisussaaqataaffigisaannik, akit atuutsinneqartut naalakkersuisunit sunnerneqarsinnaasut inuit naligiinnginnerannut assut ilasaataasut Naalakkersuisut qanoq isumaliuteqarfigaat?

Inunnik isumaginninnermi kiffartuussiviit inuiaqatigiit atukkamikkut appasinnerpaaffissalerneqarnerannik qulakkeerisuunissaat qanoq Naalakkersuisunit naliliiffigineqarpat?

Pissutsit akuersaarneqarsinnaasumik ingerlappat? Taamaanngippat qanoq Naalakkersuisut aaqqiinialersaarpat?

Naggataatigut Inuit Ataqaatigiit apeqqutigissavarput, inuiaqatigiit qanoq aqqissuusaasut Naalakkersuisunit anguniarneqarpat?

Inuiaqatigiit nunatsinni atugarissaarnerisa attanneqarnissaat pissappat apeqqutit qulaani taasavut avaqqullugit isummersornissaq pissappat, tamanna isumaqarpoq ajornartorsiutip akisunerulernissaata tungaanut kinguarterissasugut. Imaappoq, pingaaruteqarluinnarpoq Naalakkersuisut aamma Inatsisartunut ilaasortat ersarissunik siunnerfilersornissarput. Taamaammat Inuit Ataqaatigiit oqaaseqaat manna naggaserlugu apeqqutivut Naalakkersuisunit akineqarnissaat inassutigissavarput.